

Viac slov netreba

Volám sa Ji a kamaráti ma nevolajú nijak. Pretože žiadnych nemám. Ale nie, nie je až to také zlé. Samozrejme, že mám kamarátov; ibaže tí moji si to buď nevedomujú, alebo nehovoria ľudskou rečou. Vlastne tou už nehovorím ani ja. V pätnástich som odišiel žiť do jaskyne uprostred polodžungle v Rishikeshi a odvtedy som už neprehovoril. Keď som sem prvý raz prišiel, jaskyňa bola len akousi tiesňavou, do ktorej som sa sotva vplazil. Zem bola mokrá a ľadová, čo napokon vo mne vyvolalo úzkosť z úzkeho priestoru. Možno majú doktori pre tento stav aj špeciálny názov, no mne sa „úzkosť z úzkosti“ páči. I keď ten pocit a dojem, ktorý prevládal mojou myslou, sa mi veľmi nepáčil. „Toto má byť miesto, kde budem žiť do konca života?“ spytoval som sa sám seba. Už si ani nepamätám ako som tú tiesňavu našiel a prečo som si ju vybral. Vždy som však veril svojmu inštinktu, proti ktorému som nemienil bojovať. Z domu mojej rodiny, kde som predtým býval, som si inštinktívne vzal malé kladivko, kôl zo starého plotu, zopár handier (rozumej spodnú bielizeň), niečo, čo mohlo pripomínať pršiplášť a jedlo, ktoré pri najnižšej mozgovej spotrebe vydržalo niekoľko týždňov. Po príchode na miesto som dlho nezaháľal – kladivkom a kolom som z tiesňavy začal budovať môj nový domov. Handrami som poutieral zem a tým niečím, čo mohlo pripomínať pršiplášť som obložil steny. Takto som vnútri udržal pomerne sucho. Celá táto „prestavba“ mi trvala asi pol roka. Možno viac, možno menej. Čo ale viem, že netrvala viac ako rok. Pretože zimu pod holým nebom som zažil iba raz. Neskôr, keď som už spával vo vnútri, objavil som najväčšiu tmu, akú som si kedy videl. Bolo jedno, či mám oči otvorené alebo zavreté – nevidel som vôbec nič. Aj keď som mal ruku tesne pred tvárou, nezazrel som ani len jemný obrys niektorého z prstov. A tak, ako bola v jaskyni tma, bolo v nej aj ticho. Nezáležalo, či si uši zapchám, alebo nie – počul som nanajvýš šuchot najbližších stromov alebo pohyb zvierat. Po týchto skúsenostiach z mojej hlavy nadobro zmizla aj úzkosť z úzkosti. Zakrátko som namiesto nej zacítil niečo, čo som medzi inými ľuďmi, dokonca ani u rodiny v Rishikeshi, nepoznal. Domov. Rishikesh bol (vravím bol, pretože teraz už vraj vyzerá inak) zapadnutým indickým mestečkom so stovkami kráv, divých psov a ďalších pouličných zvierat, ktoré behali od domu k domu hľadajúc potravu alebo aspoň niečo, čo sa dalo žuť. No keďže ľudia, našu rodinu nevynímajúc, nemali sami čo do úst, zvieratá si museli vystačiť s hlasným mú, hav, alebo iným pazvukom, na ktorý si už ani nespomeniem. Nespomeniem si, pretože to bolo už pred viac ako tridsiatimi rokmi. To znamená, že mám najmenej štyridsaťpäť! Je to možné? Dlhý som sa nad tým nezamýšľal. Úvahy o živote, aspoň tom fyzickom, mi vždy pripadali plytké a nudné. Napriek tomu sa nad ním teraz zamýšľam. Naozaj mám štyridsaťpäť? Pravda, odkedy bývam

v jaskyni, nepozrel som sa do zrkadla ani ničoho, v čom by som mohol vidieť svoj odraz. Keď si však prejdem rukou po tvári, cítim jemné vrásky. A tiež vlasy mám až pod zadok! Všímol som si to dnes ráno, keď som ich po niekoľkých dňoch a nociach (alebo možno aj desiatkach) „okúpал“ v daždi. Zdá sa mi, že rok od roku prší čoraz častejšie a čoraz väčšmi. Celkovo klíma je akási iná. Letá sú teplejšie, zimy zimšie, búrky hlasnejšie a vtáky...vtáky sú čoraz tichšie. To sú tí moji kamaráti, ktorých som spomínal. Vtáky rozumejú svetu lepšie ako väčšina dnešných ľudí. Ako to viem? Ved' celý život žijem mimo civilizácie uprostred ničoho – povieť si. No kiežby! Čoraz častejšie za mnou začali chodiť bieli, anglicky-hovoriaci turisti. Najprv som nerozumel, prečo sem chodia a ako ma vlastne našli. Až pred pár rokmi mi to vysvetlil jeden, povedzme, kamarát z detstva (jeden z mála s ľudským telom), ktorému som môj plán pred odchodom prezradil. A toto je výsledok. Vždy však prinesie nejaké jedlo, za čo som mu zaviazaný. Ak by totiž nechodil, zostanem odkázaný na potravu z prírody, čo nerobím veľmi rád. Jedávam vtedy iba listy zo stromov, rastliny alebo prinajlepšom bobule rôznych farieb, ktorých názvy nepoznám. Odkedy bývam v jaskyni sa mi ale ešte nestalo, že by som bol hladný viac ako sedem nocí. Čo je mimochodom menej ako keď som býval s rodinou. Mal by som si teraz zaklopať na drevo, tak sa to vraj robí, keď je v živote dobre. No okolo seba mám len skaly a kamene. Musím sa teda spoľahnúť na abstraktnú karmu či osud. Záleží, v čo kto verí... Ak by som to mal zhrnúť, kvôli jedlu občas oželiem aj bielych turistov. No vždy sa viac teším, keď ten (povedzme) kamarát príde len s jedlom. Donesie laddu, čo sú také sladké múkové guľôčky, a niekedy aj niečo slané a štiplavé z ich kuchyne. Myslím, že má v Rishikeshi ubytovňu alebo niečo také, kde tí belosi bývajú a dokonca pre nich varí. No neviem to s istotou povedať. Pretože nekomunikujeme – verbálne ani neverbálne. Chodí ma však navštevovať pomene často. Pred pár rokmi mi napríklad rozprával, ako sa Rishikesh zmenil na hlavné posvätné miesto Indie a ľudia z celého sveta sem chodia hľadať vyslobodenie, meditovať alebo cvičiť jogu. Príde mi, že pre väčšinu z nich je to ale aj tak len ďalšia atrakcia, rozptýlenie, na čo po príchode domov zabudnú ešte skôr ako to jedno hindické slovo, ktoré znamená mier (tým slovom je shanti). Mám pocit, že dnes bude znova pršať. Keď je človek takto dlho v prírode, vycíti všetko. Občas sa v duchu smejem na turistoch, ktorí držia v ruke také čudné podlhovasté prístroje ovládané dotykom a potom povedia: „It will rain“ alebo „There will be a storm.“ Temer vždy sa mýlia. Nuž všetko sa deje stále dokola a aj múdrosť a hlas prírody musia ľudia znovuobjaviť. Rovnako ako sa musia vrátiť a znovuobjaviť svoju rolu vo svete. To, samozrejme, za predpokladu, že sa im to podarí skôr než ich zabije ich spôsob života. Na to ale teraz nemyslím. Vždy som sa snažil zostať s triezvou hlavou a v prítomnom momente. Preto som vlastne tu...počkať, práve sem niekto ide. Dúfam, že to nie je ďalší turista. Zatiaľ vidím len siluetu a počujem škrekot opíc, ktoré si myslia, že im ten človek niečo dá. No dať niečo iba tak bez odplaty, to ľudia akosi nemajú v povahe. Vždy sú tam očakávania. Dokonca aj tí, čo mi sem nosia jedlo to nerobia nezištne, z dobrej vôle. Očakávajú, že ich za to pustím domov – do mojej jaskyne – a budem s nimi meditovať. Čo rád spravím, pretože to aj tak väčšinu času robím. Vždy som však premýšľal

aké by to bolo, keby ľudia viac dávali ako prijímali a nechávali si pre seba iba to, čo nevyhnutne potrebujú. Svet by asi vyzeral trochu inak. Vlastne vyzeral by úplne inak. A ja by som nemusel žiť v jaskyni, pretože pokoj aký mi tu núka príroda by bol všade inde. Každopádne... vzdialená silueta sa už zmenila na jasný obraz človeka – starčeka, ktorý sem chodí hádam zo všetkých ľudí či zvierat najdlhšie. Mohlo mi napadnúť, že to bude on. Pamätám si ho ešte z čias, keď som mal jemné kučery a vlasy tesne pod pleciami. Ktovie prečo za mnou chodí. Vždy sem príde, začne mi niečo rozprávať a ja ho počúvam. Neodpovedám. Počúvam, vnímam jeho prítomnosť a občas sa usmejem. Zdá sa, že mu to stačí. Vždy je veľmi vd'ačný. Akoby ho tam dole v meste nikdy nikto nepočúval. Ja to robím rád. Rád počúvam. Mám pocit, že vo svete je až príliš zbytočných slov. Preto nimi aspoň ja šetrím. Zato turisti – tí hovoria aj za mňa. Prídu a rozprávajú. Nerozprávajú sa ale medzi sebou, rozprávajú na seba, akoby sa navzájom ani nevnímali. A ak sú náhodou ticho, pozerajú do tých čudných prístrojov na počasie. Nevieť, či je tam toho až toľko na skúmanie, no asi ich počasie naozaj zaujíma. Jednoducho – radi vedia, čo ich čaká. I keď na úkor toho, že im uniká, čo sa deje teraz. Predo mnou teraz stojí starček a víta ma spojenými dlaňami pred srdcom a jemným úklonom hlavy k špičkám ukazovákov a prostredníkov. Potom hlavu vráti do pôvodnej polohy a niekoľko sekúnd mi hľadí uprene do očí. Vyžaduje si to z jeho strany extrémnu koordináciu a sústredenie, pretože, ako mi raz povedal, jeho svaly napadol nejaký Parkinson. Nevieť, kto to bol ani ako to spravil, no viem, že sa mu hlava a ruky mimovoľne trasú. Vyzereá to, akoby s hlavou stále naznačoval nesúhlas a rukami hral na neviditeľných bubnoch. Takých tých malých, drevených. Myslím, že by v tom bol naozaj dobrý. Starček si sadá vedľa mňa a mlčí. Vždy najskôr mlčí. Buď lapá po dychu, alebo hľadá myšlienky, ktoré by premenil do slov. Tieto momenty ticha mám však najradšej. Zdá sa mi, že cez ticho si dokážeme povedať oveľa viac, ako keď spustí svoj monológ. Zatiaľ stále mlčí, a tak zatváram oči a v duchu si spievam mantru: Om bhur bhuvah svaha, tat savitur varenyam, bhrago devasya dhiimahi... a túto časť mám najradšej... dhiyo yo nah prac... Starček začal rozprávať. Chvilu som si dokonca myslel, že ma počuje. No ak by ma počul, neprešiel by ma v tom najlepšom. Aspoň dúfam, že nie. „Keď som sem kráčal,“ spustil, „zistil som, že moje myšlienky zostávajú zaseknuté v minulosti. Každý krok vpred je vlastne krok späť. Rozumieš mi, Jiii?“ Vždy tak zvláštne zaťahuje moje meno. Ako by bolo s trojitým dlžňom. Čo na tom záleží, nechám ho rozprávať ďalej... „Neviem, že som si to uvedomil až teraz; pri každom kroku myslím na ten, čo som už spravil alebo dokonca na ten, čo ešte len spravím,“ pozrel na mňa. „Jediný, ktorému nevenujem pozornosť je ten, čo práve robím.“ Znova sa pousmejem, čím vyjadrujem súhlas aj nesúhlas zároveň. Nehodnotím. Snažím sa tie starčekove slová iba prijať a pochopiť. Napokon, má asi pravdu. Keď som žil u rodiny bol som všade, len nie v prítomnosti. Stále to bolo iba o tom, čo sme mohli spraviť či mohli mať alebo o tom, čo budeme robiť a čo chceme mať. Namiesto toho, aby sme videli to, čo robíme a čo máme. Odkedy som ale v jaskyni, už s tým problém nemám. Pretože iba som. Robím a mám iba to, čo nevyhnutne potrebujem. Neznamená to však, že niečo vlastním. Vlastniť niečo,

to je akýsi výdobytok dnešnej doby. Robiť prácu za peniaze, aby mohol človek vlastníť. Stráca sa mi v tom význam. Všetko je to aj tak len ilúzia. Jediným majiteľom je predsa Zem a ak mi to sama dovolí, môžem si niečo od nej požičať. A čo slušnosť, morálka, alebo akokoľvek to už nazveme, kážu – ak si niečo požičiáš, aspoň si to váž a staraj sa o to. No čo sa na miesto toho deje? Ľudia si nepožičiavajú, ale kradnú a na tom bohatnú, nielen, že si nevážia, ale devastujú a ešte majú tú odvahu označovať niečo za svoje. Ešteže tieto myšlienky zostávajú iba v mojej hlave, inak by som musel kričať. Našťastie sa ku mne s trasúcou hlavou otáča starček a opäť chce niečo povedať. Periférnym videním zazriem v kútikoch jeho úst náznak úsmevu, z čoho usudzujem, že chce uvoľniť atmosféru, ktorú mimochodom sám navodil. „Po ceste som stúpil do hovna,“ spustí a začne sa pritom smiať; ja mám v tvári stále rovnaký výraz. „Nebolo to ale psie ani kravské. Mám pocit, že bolo slonie. Bolo poriadne veľké. Nerozumiem ako som si ho nemohol všimnúť. Videl si už niekedy slona, Jiii?“ Neodpovedám, no odpoveď by bola kladná. Slonov tu vidím každý deň; krátko pred zotmením. Vtedy sem ale nikto nechodí. Možno kvôli tomu, že by ich mohol niektorý z nich zašliapnuť a rozpučiť. To sa ale môže stať len ľuďom žijúcich v strachu. V strachu už z čohokoľvek. Koľko je takých? Hmm... no nič, ešte chvíľu počkám, kým sa starček dosmeje a možno potom opäť povie niečo múdre. V podstate ho mám celkom rád. Páči sa mi ako vnáša humor do vážnych tém. Keď sa človek berie príliš vážne, nič dobré ho nečaká. Iba sa umára v tom, čo by mohol spraviť lepšie alebo spraviť inak. S týmito našťastie starček problém nemá. Jeho smiech utícha a ja s napätím čakám, čo príde ďalej. „Vieš, Jiii,“ pokračuje s vážnou tvárou, „vtedy sa mi tá minulosť, prítomnosť a budúcnosť zliali dokopy a uvedomil som si, že sú jedným a tým istým. Naozaj musím prejsť sračkou, aby som si niečo takéto uvedomil?“ nečaká na odpoveď, pretože vie, že žiadna nepríde. Starčekovi dochádzajú slová. Teda skôr len mení vonkajší monológ na vnútorný. Je už len vo svojej hlave, tak ako ja. Premýšľam, prečo s vtákmi dokážem cez myšlienky debatovať aj celý deň, no keď príde rad na ľudí počujem iba šuchot listia a hlasy rastlín. „To som ja, počuješ ma?“ snažím sa na starčeka prehovoriť myslou. Márne. Možno ma predsa len počuje, no strach mu nedovolí reagovať. Alebo si jednoducho rieši svoje sračky a nič iné ho nezaujíma. Nech je už pravda ukrytá kdekoľvek, navonok už iba sedíme, požičiavame si teplo zo Slnka a odvážim sa dokonca tvrdiť, že spoločne meditujeme. „Om bhuur bhuvah svaha, tat savitur varenyyam, bhrago devasya dhiimahi, dhiyo yo nah prachodayat,“ ide mi znova hlavou. Tentoraz bez prerušenia. Hneď ako som to ale dopovedal, starček sa začína opäť mrviť. Bubnujúcu ruku vsúva do vačku na nohaviciach, z ktorého vyťahuje malé priesvitné vrecúško so zeleným obsahom. Na prvý pohľad vyzerá ako marihuana, pozomejšie oko však odhalí, že je to kardamóm. Starček otvára vrecko a sústredene sa snaží vysypať presne dve semienka – jedno pre neho a jedno pre mňa. Viem to, lebo sa o to pokúša vždy, keď sem príde. Bubnujúca ruka mu ale jeho rozhodnutie kazí; zakaždým vysype prinajmenšom dvojnásobné množstvo. „Do puše,“ zanadáva potichu a nadbytočné semienka vracia späť do vrecka. Jedno zo semienok si ukladá pod jazyk a druhé mi podáva pevne zovretým palcom a ukazovákom. Nastavujem

dlaň, ktorou si semienko vzápätí hádzem do úst. Semienko obaja chvíľu prevažujeme v ústach, obalujeme ho v slinách a potom doň prednými zubami jemne zahryzneme. Z puzdra sa nám do úst kotúlajú malé čierne guľôčky, ktoré po rozhrýznutí osviežujú celé ústa. Ha! Kam sa na tento zázrak hrabú opravári zubov. Príroda jednoducho vždy vyhrá. Vždy! Starček si dýcha do skrčenej dlane, čím si overuje účinok semienka, inak povedané sviežosť jeho dychu. Podľa reakcie usudzujem, že je všetko v poriadku. Teda minimálne so starčekom. Mierny nepokoj však pozorujem u vtákov nad nami. Rozprávajú rýchlejšie ako obvykle. Takmer vôbec im nerozumiem. Hovoria jeden cez druhého; neznášam, keď to robia. Začína pršať – ako som predpovedal. Koniec koncov, to isté sa asi snažili povedať aj vtáky nad nami. Vrazil som, že sú bystrejšie ako ľudia (a ich čudné prístroje). No občas by si tiež potrebovali zameditovať a upokojiť myseľ. Niekedy sú až príliš rozlietané. Ktovie, či však majú na toľko rozvinuté vedomie, aby mohli meditovať. Na druhej strane, poznám tvory, ktoré meditovať môžu, no napriek tomu sú ešte väčšmi rozlietané než vtáky. Čo z toho vyplýva? Nemám potuchy. No viem, že už poriadne leje. Kde sú teraz turisti s tým ich: „There will be a storm“? Asi sedia doma, sledujú počasie a tešia sa, že mali konečne pravdu. Aj starček vedľa mňa stále sedí. Sedí a rozjíma nad touto prírodnou krásou. Akoby ani nemokol. Ktovie, čo všetko mu ešte beží hlavou. Svoju nervozitu prezrádza len rýchlejšim žuvaním semienka, ktoré strieda nepravidelný kmit jeho hlavy. Očividným gestom ho pozývam ku mne domov na... takmer by som bol povedal, že na čaj. Nič také tu ale nemám. Musíme si vystačiť s vodou, zvyškom laddu a suchom nad hlavami. O chvíľu už sedíme obaja dnu a bez slov pozorujeme ako kvapky udierajú do listov, stromov alebo zmätených zvierat, ktoré sa ešte nestihli ukryť. Takmer naraz vyplývame z úst puzdro semienka kardamómu a vzápätí ho vymieňame za sladkú slasť. Zdá sa, že tento dážď ešte nejaký čas potrvá. Možno dokonca do zajtrajšieho rána. Ak by to bola pravda, starček by tu musel zostať cez noc. Cez noc som tu ešte nikdy nemal hosťa. Čo by sme celú noc robili? Asi spali. No aj tak – nie som na spoločnosť zvyknutý. Vôbec si to neviem predstaviť. Dážď neutícha a medzi stromami sa objavujú kontrastujúce lúče zapadajúceho slnka. Akoby sa príroda nevedela rozhodnúť, čo chce skôr: plakať alebo žiariť. A tak robí oboje. Výsledkom tejto dvojitosti je krásna dúha, ktorá sa postupne zjavuje priamo pred jaskyňou. Doslova akoby mala byť jej vstupnou bránou. Niektorí ľudia vravia, že dúha je symbolom nového začiatku alebo zmeny. Teda hovorievala to aspoň moja mama. No keď dážď ustal, dúha zmizla a naše životy pokračovali ako predtým. Nič sa nezmenilo. Teda aspoň ja som nič nezaregistroval. To, čo som chcel a potreboval zmeniť zostávalo totiž rovnaké. A len ja som s tým mohol niečo spraviť. Žiadny zázrak, žiadna nadľudská sila, ja. Starček sa mi rukou dotkol ramena a pretrhol tým prúd mojich myšlienok. Telom mi prechádza jemná vibrácia. „Tam, pozri, Jiii!“ ukazuje starček ukazovákom druhej ruky ďaleko pred nás a jemne ho posúva smerom doprava. Ukazuje mi slona. Starček ho vidí prvýkrát naživo. Takmer nedýcha, dokonca aj jeho trasenie na chvíľu ustálo. Vyzerá ako malé dieťa, ktoré objavilo vesmír. Prial by som si, aby mu toto nadšenie zostalo navždy. Pre neho je dnešnou dúhou slon, ale čím je pre mňa? Je ňou starček? No ja

nepotrebujem nič meniť. Ani začínať odznova. Som takto spokojný. Možno má dúha úplne iný význam a tieto úvahy sú k ničomu. Keď sa nad tým zamyslím, k ničomu sú tak či tak. A nielen preto, že nikam nevedú, ale tiež preto, že prestáva pršať a dúha čoskoro zmizne. Okrem toho jediná zmena, ktorá sa mi dnes mohla udiť, vstáva a odchádza preč. Robí to pomaly a nenápadne, akoby mi dávala ešte čas na posledné zamyslenie. Starček sa potom pokorne ukloní, poďakuje a pokojným hlasom, zaťahujúc niektoré samohlásky navyše, dodá: „Vyrovnanoost' a pokoooj, Jiii,“ ukáže na miznúcu dúhu, „čo to nevidííš?“ S úsmevom na tvári vykročí na cestu späť a spieva si pritom: „Om bhuur bhuvah svaha, tat savitur varenyyam...”